

گسترش تحصیلات تکمیلی
در حسابداری ایران:

راه پای پیرانه

تحقیقات و فناوری)، بیش از ۳۵ هزار دانشجوی در مقطع کارشناسی ارشد، و بیش از ۱۴۰۰ دانشجوی در مقطع دکتری حسابداری دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی دولتی و غیر دولتی ایران در حال تحصیل هستند؛ که در مقایسه با آمار پیش گفته، حاکی از رشدی بسیار غیرعادی و حیرت‌انگیز حدود ۳۰۰ برابر است!

از سوی دیگر، طبق مدل بودجه‌ریزی دانشگاه‌ها در سال ۱۳۹۵، بودجه‌ی سرانه‌ی دانشجویان مقطع کارشناسی حدود ۶ تا ۱۲ میلیون تومان در سال اعلام شده بود. مطابق همان مدل، بودجه‌ی سرانه‌ی دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد ۱۰۶۵ برابر بودجه‌ی سرانه‌ی دانشجویان مقطع کارشناسی، و بودجه‌ی سرانه‌ی دانشجویان مقطع دکتری نیز ۳ برابر بودجه‌ی سرانه‌ی

از دوران دانشجویی جذب بازار کار حرفه‌ای می‌شدند، و پس از دریافت مدرک کارشناسی خود نیز به ندرت به فکر ادامه تحصیل در مقاطع تحصیلات تکمیلی می‌افتادند. مگر آنانی که واقعاً علاقه‌مند به کار دانشگاهی بودند که بسیاری از آنان نیز حتی با مدرک کارشناسی ارشد جذب هیأت علمی دانشگاه‌ها می‌شدند. البته از بین آنان تعداد محدودی تحصیلات خود را در مقطع دکتری نیز ادامه می‌دادند. به هر حال، وضعیت متناسبی بر دانشگاه‌ها و حرفه‌ی حسابداری و حسابرسی کشور حاکم بود.

ولی امروز که این نوشته را می‌خوانید، طبق آمار رسمی وزارت علوم («آمار آموزش عالی ایران: سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴»، مؤسسه‌ی پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، وابسته به وزارت علوم،

در گذشته‌ای نه چندان دور - چیزی حدود پانزده سال پیش - ظرفیت پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد حسابداری در دانشگاه‌های دولتی (علامه طباطبایی، تهران، تربیت مدرس، شهید بهشتی، الزهراء، شیراز، و چمران اهواز) و واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی (تهران مرکز، علوم و تحقیقات، و مشهد) مجموعاً کم‌تر از ۱۰۰ نفر در سال بود. ظرفیت پذیرش دانشجو در مقطع دکترای حسابداری نیز در دانشگاه‌های دولتی (علامه طباطبایی، تهران، و تربیت مدرس) و واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی از بیست و چند نفر در سال فراتر نمی‌رفت.

آن سال‌ها، و سال‌های پیش از آن، اکثریت قریب به اتفاق دانش‌آموختگان مقطع کارشناسی حسابداری عمدتاً

محسن قاسمی

دانشجویان مقطع کارشناسی اعلام شده بود. حتی اگر دانشجویان حسابداری را جزو کم خرج ترین دانشجویان در نظام آموزش عالی ایران فرض کنیم (با بودجه‌ی سرانه‌ی ۶ میلیون تومان برای دانشجویان مقطع کارشناسی)، با یک حساب سرانگشتی، هزینه‌ی سالانه‌ی آموزش این جمعیت ۳۵ هزار نفری دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد مبلغی حدود ۳۵۰ میلیارد تومان، و هزینه‌ی سالانه‌ی آموزش این جمعیت ۱۴۰۰ نفری دانشجویان مقطع دکتری نیز مبلغی حدود ۲۵ میلیارد تومان در سال می‌شود. به عبارت دیگر، اگر مختصری هم برای افزایش هزینه‌ها در سال جاری در نظر بگیریم، می‌توان گفت، مجموعاً مبلغی حدود ۴۰۰ میلیارد تومان در سال برای آموزش این لشکر حدود ۴۰ هزار نفری دانشجویان

مقاطع تحصیلات تکمیلی حسابداری در ایران صرف می‌شود. در این جا توجه خوانندگان محترم را به دو نکته مهم جلب می‌کنم. نخست آن که، منابعی که در سال‌های اخیر در ایران صرف تحصیلات تکمیلی حسابداران می‌شود، محدود به این مبلغ برآوردی حدود ۴۰۰ میلیارد تومان نیست. چرا که سالانه مبالغ هنگفتی نیز صرف ثبت‌نام آنان در دوره‌های آمادگی برای شرکت در آزمون‌های کارشناسی ارشد و دکتری در مؤسسات متعدد راه‌اندازی شده در سال‌های اخیر می‌شود. علاوه بر این، مبالغ معتابیهی نیز در کمال تأسف و شرمساری از سوی آنان برای خرید پایان‌نامه و مقاله و کتاب و ... هزینه می‌شود که شخصاً برآوردی از این مبالغ در اختیار ندارم که بتوانم به مبلغ برآوردی فوق

بیفزایم. نکته‌ی دوم این که، مهم نیست این منابع مالی از سوی دولت (در دانشگاه‌های دولتی) تأمین می‌شوند یا خود دانشجویان (در دانشگاه‌های غیردولتی) آن‌ها را می‌پردازند. چرا که به هر حال، در کشور ما، این مبالغ هنگفت برای انجام این کار در حال خرج شدن است. به عبارت دیگر، در ایران، سالانه بیش از ۴۰۰ میلیارد تومان صرف فوق‌لیسانس شدن و دکتر شدن حسابدارانی می‌شود که اکثریت قریب به اتفاق آنان زندگی حرفه‌ای (و نه دانشگاهی) را برگزیده‌اند؛ و سرانجام نیز پس از دانش‌آموختگی از مقاطع تحصیلات تکمیلی جذب حرفه (و نه دانشگاه) می‌شوند.

این در حالی است که اساساً طراحی دروس مقاطع تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری)، با توجه به

تمرکز و تأکید آن‌ها بر مباحث نظری، عمدتاً برای پرورش افراد دانشگاهی است. آن مقداری هم که به دانش و مهارت‌های حرفه‌ای این افراد افزوده می‌شود، به‌هیچ‌وجه تناسبی با زمان و مبالغ صرف‌شده برای دریافت این مدارک دانشگاهی ندارد. به عنوان مثال، یک دانش‌آموخته‌ی بااستعداد مقطع کارشناسی حسابداری از یک دانشگاه معتبر را در نظر بگیرید که علاقه‌ای به کار دانشگاهی ندارد، و می‌خواهد در حرفه مشغول به خدمت شود.

متأسفانه اکثریت قریب به اتفاق افرادی که چنین شرایطی دارند تحت تأثیر جو گمراه‌کننده‌ای که ظرف سال‌های گذشته در دانشگاه‌های کشور و حتی در حرفه حاکم شده است، بلافاصله خود را برای ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد آماده می‌کنند. پس از آن نیز، همین مسیر را برای ادامه تحصیل در مقطع دکتری طی می‌کنند. اما نتیجه این انتخاب چیست؟ صرف

حدود ۷-۸ سال از بهترین سال‌های جوانی و به‌دست آوردن کم‌ترین دانش و مهارتی که در حرفه برایشان راه‌گشا باشد!

در صورتی که اگر همین جوانان بااستعداد به‌درستی راهنمایی شوند، به عنوان مثال، می‌توانند زمان و هزینه‌ای به مراتب کم‌تر را برای دریافت یک گواهی‌نامه حرفه‌ای معتبر از یک انجمن بین‌المللی حسابداران (مانند CFA، IIA، ICAEW، CIMA، ACCA، ...) صرف کنند و هم برای خود و هم برای حرفه حسابداری ایران، دست‌آوردی به مراتب ارزشمندتر حاصل کنند. واقعاً کیست که اذعان نداشته باشد اعتبار و ماحصل عضویت چنین افراد بااستعدادی در انجمن‌های بین‌المللی مذکور، چه در سطح داخلی و چه در سطح بین‌المللی حرفه، به‌هیچ‌وجه با مدرک دکتری حسابداری از معتبرترین دانشگاه‌های داخلی ایران قابل مقایسه نیست.

نتیجه این خطای راهبردی در

حسابداری ایران، که دانش‌آموختگان بااستعداد مقطع کارشناسی حسابداری طی دودهمی اخیر به پیراهنی تحصیلات تکمیلی دانشگاهی سوق داده شده‌اند و هم اینک لشکری چند صد هزار نفری از دانش‌آموختگان مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری حسابداری را تشکیل داده‌اند، این شده است که در اوج نیاز حرفه‌ی حسابداری و حسابرسی ایران در سال‌های اخیر به وجود افراد حرفه‌ای در سطح بین‌المللی، مجموع حسابداران ایرانی مقیم داخل کشور که عضو انجمن‌های معتبر بین‌المللی هستند، و حتی آنانی که در حال سپری کردن دوره‌های عضویت در این انجمن‌ها هستند، از پانصد نفر در سرتاسر کشور تجاوز نمی‌کند! به عبارت دیگر، با این که سالانه منابع مالی بسیاری هنگفتی صرف آموزش دانشگاهی حسابداری در ایران می‌شود، ولی اغلب حسابداران ایران در کمال تأسف از معیارهای حرفه‌ای بین‌المللی فاصله‌ی بسیاری دارند. ■

مرکز آموزش حسابداران خبره
بزرگترین مرکز آموزش حرفه‌ای
حسابداری و مالی در ایران

نوروز ۹۷ مبارک باد

پیشگام باشید

مرکز آموزش حسابداران خبره

تهران، خیابان استاد نجات الهی جنوبی، بین خیابان سپند و شاداب، کوچه نوید، پلاک ۲۳

@PACT_ir

-

www.pact.ir

-

۸۸۹۴۰۸۴۷-۵۰